

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE TEISINGUMO MINISTERIJOS

2020-05-21 Nr. 4D-2020/1-323
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2020-03-10 gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama – Skundas), kuriame asmuo skundžiasi dėl Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos (toliau tekste ir citatose vadinama – Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su vilkinimu atsakyti į skundą.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2020-04-28 gautas papildomas Pareiškėjo raštas, kuriame jis pranešė, kad vis dar negavo atsakymo į savo skundą.

2. Pareiškėjas Skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. kreipėsi į Šiaulių tardymo izoliatorių (toliau vadinama ir – Šiaulių TI), prašydamas padaryti jo bylos skaitmenines kopijas, tačiau Šiaulių TI pareigūnai atsisakė jas padaryti, motyvuodami, kad dokumentų skaičius Pareiškėjo byloje yra didelis, skaitmeninių kopijų padarymas pareikalautų labai didelių žmogiškųjų išteklių, todėl prašymai nebus tenkinami. Pareiškėjas kreipėsi antrą kartą, prašydamas padaryti tik 1-ojo bylos tomo skaitmeninę kopiją, tačiau ir vėl buvo atsisakyta ją daryti;

2.2. nesutikdamas su Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracijos sprendimais nedaryti jo bylos skaitmeninės kopijos, 2020-01-02 išsiuntė skundą Kalėjimų departamentui, tačiau negauna jokio atsakymo.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išnagrinėti jo Skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2020-03-16 raštu Nr. 4D-2020/1-323/3D-693 kreipėsi į Kalėjimų departamentą prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

5. Kalėjimų departamentas 2020-05-13 raštu Nr. 1S-1149 Seimo kontrolierių informavo:

5.1. „X skundas išnagrinėtas Kalėjimų departamente ir pripažintas pagrįstu. Atsižvelgiant į pareiškėjo skundo aplinkybes Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracijai nurodyta pateikti pareiškėjo asmens bylos kopijas. Šiaulių tardymo izoliatorius įvykdė Kalėjimų departamento nurodymą ir pateikė tai patvirtinančią dokumentinę medžiagą.“

5.2. Seimo kontrolieriui pateikta Kalėjimų departamento atsakymo Pareiškėjui į jo 2020-01-09 skundą kopija, kur nurodyta, kad Pareiškėjo bylos 1-ąjį tomą sudaro 50 lapų, o Kalėjimų departamento nuomone, tai nėra labai didelė apimtis, todėl buvo nurodyta Šiaulių TI administracijai

padaryti Pareiškėjo prašomas kopijas. Kalėjimų departamentas atsakyme Pareiškėjui paaiškino, kad atsakymas į jo skundą pateikimas vėlavo dėl techninių kliūčių.

5.3. Pareiškėjas Kalėjimų departamento atsakyme savo parašu patvirtino, kad gavo vieną CD diskelį, kuriame įrašytas jo bylos 1-asis tomas, 50 lapų.

5.4. Kalėjimų departamentas informavo, kad atsakymas į Pareiškėjo 2020-01-09 skundą buvo parengtas ir pasirašytas 2020-03-19, tačiau dėl techninių kliūčių buvo išsiųstas tik 2020-04-23.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso:

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (VAI):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) *nepiktnaudžiavimo valdžia*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo

administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei *gero administravimo, atsakingo valdymo* principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Išvados

9. Pareiškėjas Skunde Seimo kontrolieriui nurodė, kad kreipėsi su skundu į Kalėjimų departamentą dėl Šiaulių TI pareigūnų veiksmų, atsisakant padaryti skaitmenines bylos kopijas, tačiau atsakymo į savo skundą vis nesulaukia.

10. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo skundas Kalėjimų departamente buvo gautas 2020-01-09, tačiau atsakymas jam buvo išsiųstas tik po keleto mėnesių, 2020-04-23. Pareiškėjo skundas dėl Šiaulių TI pareigūnų veiksmų buvo pripažintas pagrįstu ir Šiaulių TI administracija buvo įpareigota padaryti prašomų dokumentų skaitmenines kopijas. Iš Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos nustatyta, kad Pareiškėjas gavo CD laikmeną su jo bylos 1-ojo tomo skaitmeninėmis kopijomis.

11. Pažymėtina, kad Bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos.

Pagal teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką, nagrinėjant pareiškėjų skundus, Kalėjimų departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo principų, kas reiškia, kad Kalėjimų departamento atsakymai į skundus ir prašymus turi būti parengti pagal jų turinį ir per teisės aktuose numatytus terminus.

LVAT yra pažymėjęs, kad vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. VAĮ 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata, kad „visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis [...], taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje“. VAĮ 3 straipsnyje nustatyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.) (šios pažymos 10 punktas).

12. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad, nors Kalėjimų departamentas Pareiškėjo skundą pripažino pagrįstu ir jam buvo padarytos prašomų dokumentų skaitmeninės kopijos, tačiau atsakymo rengimas ir išsiuntimas Pareiškėjui užtruko nepagrįstai ilgai, net keletą mėnesių, ir toks delsimas negali būti pateisinamas techninėmis kliūtimis, todėl tokie Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmai negali būti vertinami kaip tinkamas viešasis

administravimas, ir Pareiškėjo skundas dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), vilkinant jo skundo nagrinėjimą, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

X skundą dėl Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), vilkinant atsakyti į skundą, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos direktoriui rekomenduoja imtis priemonių, kad atsakymai pareiškėjams į jų skundus būtų parengiami ir išsiunčiami per teisės aktuose numatytus terminus.

15. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) nagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas